

۱۲۰۹۲۹

به نام خداوند بخشنده و مهربان

ساغر سخن

(زبان و ادب پارسی)

دکتر حمید ایاز

انتشارات تیرگان

سرشناسه: ایاز، حمید

عنوان و نام پدیدآور: ساغرِ سخن (زبان و ادب پارسی، فارسی عمومی)

دکتر حمید ایاز

مشخصات نشر: تهران: تیرگان، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۲۶۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۳۰۱-۹

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

موضوع: ادبیات فارسی، مجموعه‌ها

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ س۲ ۸۵الف/۳ PIR۴۰۰۳

رده‌بندی دیویی: ۸۰/۸

شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۹۶۰۸۲

انتشارات تیرگان

ساغرِ سخن

(زبان ادب پارسی / فارسی عمومی)

مؤلف: حمید ایاز

طراح جلد: حسین کشدورز

لیتوگرافی صدف • چاپ‌خانه نیل • صحافی خیام

چاپ نخست ۱۳۹۷ شمارگان ۱۰۰ نسخه

قیمت ۲۸۰۰۰ تومان • شماره نشر ۵۲

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۳۰۱-۹

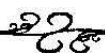
۱۳۹۷، انتشارات تیرگان

۷	 پیش‌گفتار
۹	 ستایش / نظامی
۱۱	 فصل نخست / زبان و خط پارسی
۱۵	 فصل دوم / نگاهی به نظم و نثر کهن
۱۵	 بخش نخست / سبک خراسانی و برجسته‌ترین سرایندگان و نویسندگان آن
۱۸	 دلم نشاط را طب را ... / رودکی سمرقندی
۲۱	 توصیف شب / منوچهری دامغانی
۲۳	 گفتار در زادن را هم / فریسی توسی
۲۶	 دانش، دبیری و شاعری / خسرو قبادیانی
۲۸	 با کاروان حله / فرخی سیستانی
۲۹	 حکایت در بی‌وفایی / سنایی غزنوی
۳۱	 قربان کردن ابراهیم / محمد بلعمی
۳۳	 قصه‌ی هاروت و ماروت / محمد بن جریر طبری
۳۵	 جشن‌های ایران باستان / ابوریحان بیرونی
۳۸	 قصه‌ی نصر احمد در علاج خشم خود / ابوالفضل بیهقی
۴۱	 حکایتی از کرامت ابراهیم خواص / جلالی هجویری
۴۴	 در امانت نگه‌داشتن / عنصرالمعالی کیکاووس
۴۶	 اندر مشاورت کردن ... / خواجه نظام‌الملک
۴۷	 سفر به بیروت و صیدا / ناصر خسرو قبادیانی
۴۹	 بخش دوم / سبک عراقی و برجسته‌ترین سرایندگان و نویسندگان آن
۵۲	 وصف صبح و کعبه / خاقانی شروانی
۵۴	 چند رباعی / خیام نیشابوری
۵۵	 رهاندن آهو ... / نظامی گنجوی
۵۸	 حکایت شیخ صنعان / عطار نیشابوری
۶۴	 آرزوی باغ و گلستان / مولوی بلخی

- ۶۷ در رحمت / سعدی شیرازی
- ۶۹ قصر امل / حافظ شیرازی
- ۷۱ یاد روی تو / عبدالرحمان جامی
- ۷۳ بوی جوی مولیان / نظامی عروضی
- ۷۷ حکایت ماهی خوار، خرچنگ و ماهیان / نصرالله منشی
- ۸۰ داستان سوار نخچیرگیر / سعدالدین وراوینی
- ۸۲ ذکر سروف کرخی / عطار نیشابوری
- ۸۴ عشقه به معشوق ازلی / مولوی بلخی
- ۸۵ حکایت گداز بر کوچه ... حکایت در پوستین ... / سعدی شیرازی
- ۸۷ چند حکایت - آرامین - عبید زاکانی
- ۸۸ بخش سوم / سبک اصفهانی - هند - و برجسته‌ترین سرایندگان و نویسندگان آن
- ۹۱ تک‌بیتی‌ها / صائب تبریزی
- ۹۳ اشارت صبح / بیدل دهلوی
- ۹۵ همت والا / کلیم کاشانی
- ۹۷ بخش چهارم / دوره‌ی بازگشت و برجسته‌ترین سرایندگان و نویسندگان آن
- ۹۹ گرد ننگ / هاتف اصفهانی
- ۱۰۱ پرده‌ی پندار / فروغی بسطامی
- ۱۰۳ فصل سوم / نگاهی به شعر و نثر دوره‌ی معاصر
- ۱۰۴ بخش نخست / شعر و نثر دوره‌ی مشروطه
- ۱۰۵ آرمان شاعر / محمدتقی بهار
- ۱۰۷ آزادی، نقد جان / فرخی یزدی
- ۱۰۸ عشق وطن / میرزاده‌ی عشقی
- ۱۱۰ مرغ گرفتار / عارف قزوینی
- ۱۱۱ میهن، ای میهن / ابوالقاسم لاهوتی
- ۱۱۲ بر سنگ مزار / ایرج میرزا

۱۱۳	 نشخوار آدمی زاد/ علی اکبر دهخدا
۱۱۷	 بخش دوم/ شعر و نثر معاصر
۱۱۹	 تو را من ...، می تراود مهتاب/ نیما یوشیج
۱۲۲	 شبانه، رستاخیز/ احمد شاملو
۱۲۵	 کوچه، طلوع/ فریدون مشیری
۱۲۹	 زمستان، مهدی اخوان ثالث
۱۳۳	 ایمان یوریم به .../ فروغ فرخزاد
۱۳۷	 زندگی/ سهراب سپهری
۱۴۰	 ترانه‌ی دیدار، سرود و بار/ منوچهر آتشی
۱۴۳	 آرش کمان‌گیر/ سیاوش سراسیمه
۱۴۹	 توانا و ناتوان، هفته‌ها کردیم ماه .../ روین اعتصامی
۱۵۲	 چه می‌کشم؟/ شهریار
۱۵۴	 عقاب/ پرویز ناتل خانلری
۱۵۹	 ای بوی هر چه گل/ قیصر امین‌پور
۱۶۰	 آهوی دست‌هایت/ سیمین بهبهانی
۱۶۱	 زبان نگاه/ هوشنگ ابتهاج
۱۶۳	 سیه پوش برادر، سپیده را کشتند/ محمدعلی معلم
۱۶۵	 مرگ شعله‌ها، رهاوی، غزلی در مایه‌ی شور و شکستن/ شفیعی کدکنی
۱۶۸	 شکوه استغنا/ حسین منزوی
۱۶۹	 آمده‌ام با عطش سال‌ها/ محمدعلی بهمنی
۱۷۰	 چند رباعی/ مصطفی علی‌پور
۱۷۱	 عزت انسان به رنگ نیست/ محمد سلمانی
۱۷۲	 چند رباعی/ ایرج زبردست
۱۷۳	 دو غزل/ فاضل نظری
۱۷۴	 عشق نام دیگر توست/ منوچهر کمری

۱۷۵	 زنگ انشا/ رسول پرویزی
۱۷۹	 طلوع شمس / عبدالحسین زرّین کوب
۱۸۵	 چمدان/ بزرگ علوی
۱۸۸	 داستان یحیی / صادق چوبک
۱۹۰	 رَجُل سیاسی / محمدعلی جمالزاده
۱۹۴	 داش آکل / صادق هدایت
۱۹۷	 خواب مردم اورازان / جلال آل احمد
۱۹۹	 به کی سلام کنم؟/ سیمین دانشور
۲۰۲	 آب‌بید / محمد بهمن یکی
۲۰۵	 بیهقی و اندیسین فرسی وار او / محمدعلی اسلامی ندوشن
۲۱۱	 فصل چهارم / دانش‌های ادبی
۲۱۲	 بخش نخست / آرایه‌های ادبی
۲۱۵	 بخش دوم / قالب‌های شعری
۲۱۸	 فصل پنجم / نگارش
۲۲۰	 بخش نخست / ویرایش
۲۴۱	 بخش دوم / نامه‌نگاری
۲۴۸	 بخش سوم / گزارش‌نویسی
۲۵۳	 بخش چهارم / مقاله‌نویسی
۲۶۲	 کتاب‌نما

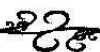
پیش‌گفتار

یزدان را سپاس که انگیزه‌ای داد تا بتوانیم دگرگونی‌هایی در کتاب سازش‌های خستگی به وجود آوریم و این بار همراه با ویرایش، دست به تغییر عنوان آن زنیم و آن را با نام **ساغر سخن** به چاپ رسانیم تا این نام با درونمایه‌ی کتاب سازگار باشد و بیانگر محتوای آن.

ساغر سخن با هدف شناساندن زبان و ادب پارسی و پیوند دانش‌پژوهان با آفریده‌های ادبی دانشمردان ایران‌زمین گردآوری شده است و نیز با توجه به نیاز جامعه، هرچند کوتاه، از برخی گونه‌های نوشتاری و همچنین شیوه‌های درست‌نویسی سخن به میان آمده است.

این کتاب بر پنج فصل استوار است. فصل نخست به بررسی زبان و خط پارسی از عهد باستان تا امروز می‌پردازد. فصل دوم دربرگیرنده‌ی نظم و نثر کهن است که خود چهار بخش دارد و هر بخش ویژه‌ی یک سبک‌های خراسانی، عراقی، اصفهانی - هندی و دوره‌ی بازگشت است. در هر بخش ضمن بیان کوتاهی به سبک یک دوره، برجسته‌ترین سرایندگان و نویسندگان آن دوره معرفی می‌شوند و نمونه‌ای پرمحتوا و زیبا از شعر یا نثر آن‌ها آورده می‌شود. مؤلف در فصل سوم به شعر و نثر دوره‌ی معاصر می‌پردازد. این فصل دو بخش دارد. بخش نخست ویژه‌ی سرایندگان و نویسندگان دوره‌ی مشروطه است و بخش دوم دربرگیرنده‌ی گویندگان و نویسندگان معاصر. در فصل چهارم به اختصار، آرایه‌های ادبی و قالب‌های شعری گفته می‌شود. فصل پنجم به نگارش اختصاص دارد که به چهار بخش ویرایش، نامه‌نگاری، گزارش‌نویسی و مقاله‌نویسی تقسیم می‌شود.

روش مؤلف در کتاب **ساغر سخن** بررسی تمامی مطالب نبوده است؛ فقط در برخی موارد به شرح و توضیح سروده‌ها پرداخته شده و در موارد دیگر به بیان معنی واژه‌های دشوار و برخی زیبایی‌های ادبی بسنده شده است.

ساغر سخن ترکیبی زیبا و نامی درخور درونمایه‌ی این مجموعه است و بدین سبب آن را برگزیده‌ایم که این کتاب را ساغری می‌دانیم که می‌خواهد سخن می‌گون خود را که نتیجه‌ی ذوق سرشار بزرگان ادب این دیار است بر جان خوانندگان و دانش‌پژوهان ارجمند ریزد و آنان را سرخوش سازد.

این کتاب کاری بی‌نقص نیست و بی‌گمان کاستی‌هایی دارد؛ اما زیبایی و آراستگی آن، نتیجه‌ی همکاری علمی و ارزشمند استادان توانمند کشور است که با بیان دیدگاه‌های خود، هم در گزینش محتوا و هم در ویرایش متن، سبب بالابردن کیفیت و دل‌نشینی اثر شده‌اند.

سپاس نثار نمایان همراه و استادان فرهیخته، مهربانان و مهربانوان، عاطفه تیموری، سلما نتنج، دکتر زهرا آهسته‌آهسته، آمنه کمالی، دکتر پیمان آقابیکگی‌پور، مهدیه پرواز، مهناز صادقی گوغری، یوسف محمدی، دکتر ابوالقاسم عاشوری، زهرا پوردهقان، فرشته جوادی، دکتر حسین جلال‌پور، دکتر فرهاد نبوتی، دکتر فضل‌الله امیری، دکتر محمدعلی نوری، اصغر نودری، سیداسماعیل بهزادی، دکتر محمدحسین بهرامیان، جمشید معماری، محمدعلی حسین‌زادگان، شهرام اسکندری، سیدمسلم حسینی، لیلا خادمی، سیدرفیقه فرجودی، دکتر سکینه محمودی، دکتر ربیع ضایبی، علی عطایی‌نژاد، ناصر طالبی، روزبه میرزاوند، دکتر حسن قربانی، زهرا حبیبی، غلامرضا فتحی، جاسم حمدی، سمیرا رجب‌لو، سیداحمد سجادی، حسن دست‌وزه، نرجس قابلی، لیدا واعظ، دکتر عزیز قاسمی، سیدفاطمه مهدوی، داوود یازرلو، اسفندیار فرهادی، محمود هاشمی، حسین تقی‌پور و نرگس رضوانی‌مقدم که با نیک‌نگری و باریک‌بینی، کتاب را بررسی نمودند و ویرایش مواردی را گوشزد کردند و نیز آقای علی غلامی که در صفحه‌آرایی یاریگرم بودند.

دکتر حمید ایاز

تیرماه ۹۷